

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X KADENCJA**

Warszawa, dnia 30 września 2020 r.

Druk nr 221

**Pan
Tomasz GRODZKI
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu, my niżej podpisani senatorowie wnosimy o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego.

Do reprezentowania nas w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniamy pana senatora Wadima Tyszkiewicza.

W załączeniu przekazujemy projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

(-) Halina Bieda	(-) Stanisław Lamczyk
(-) Ryszard Bober	(-) Ewa Matecka
(-) Marcin Bosacki	(-) Janusz Pęcherz
(-) Jacek Bury	(-) Aleksander Pociąg
(-) Zygmunt Frankiewicz	(-) Joanna Sekuła
(-) Krzysztof Kwiatkowski	(-) Wadim Tyszkiewicz

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego

Art. 1. W ustawie z dnia 28 listopada 2004 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 463 i 695) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 5 po ust. 6 dodaje się ust. 6a w brzmieniu:

„6a. W celu realizacji zadań określonych w ustawie z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. z 2020 r. poz. 332,695 i 875) oraz ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2019 r. poz. 1397 i 2294 oraz z 2020 r. poz. 695) organ gminy oraz paszportowy posiadają dostęp do rejestru stanu cywilnego w zakresie wglądu do akt stanu cywilnego w postaci odpisu skróconego.”;

2) w art. 58a w ust. 2 w pkt 11 w lit. b skreśla się wyrazy „(Dz. U. z 2019 r. poz. 1397 i 2294)”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Geneza proponowanej regulacji prawnej

Celem projektowanej ustawy jest uproszczenie procedur administracyjnych związanych z załatwieniem przez obywateli spraw z zakresu: nadania numeru PESEL, obowiązku meldunkowego (zameldowania na pobyt stały lub czasowy), uzyskania dokumentu paszportowego, uzyskania dowodu osobistego, w odniesieniu do osób, które nie posiadają nadanego numeru PESEL i urodziły się poza granicami kraju.

II. Rzeczywisty stan w dziedzinie, której dotyczy projekt ustawy

W myśl obowiązujących przepisów (art. 104 ust. 5 ustawy z dnia 28 listopada 2004 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego) obywatel polski ma obowiązek dokonać transkrypcji aktu stanu cywilnego, jeżeli żąda dokonania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego lub ubiega się o polski dokument tożsamości (dowód osobisty, paszport) lub nadanie numeru PESEL. Powyższa sytuacja najczęściej dotyczy osób, będących obywatelami Polski, którzy urodzili się poza granicami kraju. Dla tych obywateli jedynym dokumentem, który potwierdza dane osobowe w załatwianiu spraw administracyjnych, jest polski odpis aktu urodzenia. Transkrybowany akt urodzenia jest zapisany w rejestrze stanu cywilnego, który jest jednym z wielu rejestrów w nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw informatyzacji systemie rejestrów państwowych. Zgodnie z art. 13 b ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne – minister właściwy do spraw informatyzacji zapewnia funkcjonowanie systemu rejestrów państwowych stanowiącego rozwiązanie organizacyjno-techniczne wykorzystywane do prowadzenia rejestrów publicznych. W aktualnym stanie prawnym system rejestrów państwowych zawiera sześć rejestrów publicznych tj.:

- 1) rejestr PESEL;
- 2) Rejestr Dowodów Osobistych;
- 3) rejestr stanu cywilnego;
- 4) rejestr danych kontaktowych;
- 5) system odznaczeń państwowych;
- 6) centralny rejestr sprzeciwów.

Wszystkie z wymienionych rejestrów są rejestrami publicznymi i działają w formie systemów teleinformatycznych. Wobec czego wymagane jest, aby spełniały minimalne wymagania dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej. Minimalne wymagania, jakie są oczekiwane wobec rejestrów publicznych, służą zapewnieniu spójności prowadzenia rejestrów publicznych oraz wymiany informacji w postaci elektronicznej z podmiotami publicznymi.

Organ gminy (wójt burmistrz, prezydent miasta) oraz organ paszportowy wykonują zadania przewidziane w przepisach ustawy z dnia 24 września 2020 r. o ewidencji ludności oraz ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych. Z tego względu posiadają dostęp do systemu rejestrów państwowych w zakresie rejestru PESEL (organ gminy i organ paszportowy) oraz rejestru dowodów osobistych (organ gminy). Nie posiadają jednak dostępu do rejestru stanu cywilnego. Brak dostępu do danych zawartych w aktach stanu cywilnego znajdujących się w rejestrze stanu cywilnego przez wymienione powyżej organy powoduje, że w celu realizacji zadań wynikających z ustawy o ewidencji ludności oraz ustawy o dowodach osobistych wymagane jest dostarczenie tych danych w postaci odpisów aktów stanu cywilnego przez obywateli.

W przypadku obywatela polskiego, który urodził się poza granicami kraju, w celu zameldowania na pobyt stały lub czasowy albo uzyskania dowodu osobistego, niezbędne jest uprzednie nadanie numeru PESEL. Nadanie numeru PESEL jest czynnością materialno-techniczną, która jest realizowana przez ministra właściwego do spraw informatyzacji. Dane osobowe, które są wymagane do realizacji wyżej wymienionych spraw weryfikowane są przez organ gminy oraz organ paszportowy poprzez dostarczone przez obywateli odpisy aktów stanu cywilnego. Zatem dostęp do danych zawartych w rejestrze stanu cywilnego przez organy gminy oraz organ paszportowy ma obecnie charakter pośredni. Wymaga udziału obywatela, który zmuszony jest najpierw uzyskać dane (odebrać z urzędu stanu cywilnego odpis aktu stanu cywilnego).

Aktualna sytuacja powoduje, że bezzasadnie wzrasta koszt funkcjonowania administracji. Koszt realizacji sprawy dotyczącej wydania przez kierownika urzędu stanu cywilnego odpisu aktu stanu cywilnego wynosi 15 zł (koszt blankietu odpisu i koszty pracy oraz rzeczowe). Ponadto dane zawarte w odpisie aktu stanu cywilnego dostarczonym przez obywatela do organu gminy lub organu paszportowego są wprowadzane do rejestrów publicznych ręcznie przez pracowników tych organów. Rozwiązanie takie jest czasochłonne

oraz zwiększa ryzyko błędów danych (pomyłka pisarska). Przez co nie jest możliwe osiągnięcie wysokiego stopnia referencyjności danych osobowych między rejestrami publicznymi.

W praktyce obywatel jest zmuszony najpierw udać się do urzędu stanu cywilnego aby uzyskać odpis aktu stanu cywilnego a następnie udać się do ewidencji ludności, biura dowodów osobistych lub do biura paszportowego w celu załatwienia swojej sprawy. Jest to znaczące utrudnienie biurokratyczne bowiem realizacja sprawy z zakresu meldunku, uzyskania dowodu osobistego lub paszportu wydłuża się poprzez wizytę w urzędzie stanu cywilnego. Zwiększają się koszty, jakie ponosi w związku z tym rozwiązaniem obywatel (dłuższy czas załatwienia sprawy). Mając na uwadze, że często urząd stanu cywilnego jest w innym miejscu niż organ realizujący zadania z zakresu ewidencji ludności lub dowodów osobistych obywatel zmuszony jest wówczas do wzięcia dnia wolnego z pracy, aby móc załatwić omawiane sprawy administracyjne. Z tego względu na takim rozwiązaniu traci także budżet państwa i gospodarka narodowa.

Reasumując, aktualny stan prawny regulujący praktykę załatwiania spraw z zakresu ustawy o ewidencji ludności oraz ustawy o dowodach osobistych w obliczu istniejących możliwości informatycznych jest przejawem nadmiernej biurokracji i formalizacji administracji publicznej. W nieuzasadniony sposób znacząco utrudnia kontakt obywatela z administracją przy załatwianiu podstawowych spraw. Nieuzasadnione również są zwiększone koszty funkcjonowania administracji publicznej.

III. Różnice między dotychczasowym a proponowanym stanem prawnym

Projektowane przepisy spowodują, że w celu załatwienia sprawy dotyczącej nadania numeru PESEL, zameldowania na pobyt stały lub czasowy, uzyskania dowodu osobistego lub paszportu organy gminy oraz organ paszportowy będą posiadały bezpośredni dostęp do danych zawartych w aktach stanu cywilnego, które są zgromadzone w rejestrze stanu cywilnego.

W praktyce będzie to wymagało jedynie, aby urzędnik organu gminy lub organu paszportowego, będący jednocześnie użytkownikiem systemu rejestrów państwowych, otrzymał nową rolę umożliwiającą dostęp do rejestru stanu cywilnego. Dzięki temu rozwiązaniu techniczno-informatycznemu urzędnik, realizując jedną z wyżej wymienionych spraw, będzie miał możliwość w sposób bezpośredni zweryfikować dane zawarte we wniosku z danymi zapisanymi w akcie stanu cywilnego bez potrzeby dokonywania wydruku tych

danych. Ponadto dane zawarte w akcie stanu cywilnego będą mogły zostać automatycznie pobrane do realizacji wyżej wymienionych spraw bez potrzeby ręcznego przepisywania.

Rozwiązanie powyższe w znaczący sposób zwiększy wydajność administracji publicznej. Skróci się bowiem czas realizacji sprawy a tym samym czas wizyty obywatela w urzędzie. Skrócenie czasu realizacji sprawy zmniejszy także koszty funkcjonowania administracji. Poprawie ulegnie jakość danych osobowych poprzez wyeliminowanie możliwości pomyłki przy ręcznym przepisywaniu danych.

Wejście w życie projektowanych przepisów spowoduje również, że obywatel, który nie będzie posiadał nadanego numeru PESEL i będzie załatwiał sprawę z zakresu przepisów ustawy o ewidencji ludności, ustawy o dowodach osobistych albo ustawy o dokumentach paszportowych nie będzie musiał uprzednio uzyskać z urzędu stanu cywilnego odpisu aktu stanu cywilnego. W ten sposób znacząco obniżą się koszty funkcjonowania administracji publicznej poprzez wyeliminowanie kosztów związanych z wydaniem przez urząd stanu cywilnego odpisu aktu stanu cywilnego.

Do osiągnięcia zakładanych celów, poza projektowanymi zmianami prawa niezbędne jest również opracowanie i wdrożenie przez ministra właściwego do spraw informatyzacji funkcjonalności umożliwiających dostęp do danych zawartych w rejestrze stanu cywilnego. Projektowane przepisy zakładają, aby organ gminy oraz organ paszportowy, w celu realizacji zadań określonych w ustawie o ewidencji ludności oraz w ustawie o dowodach osobistych, posiadały dostęp do danych zawartych w rejestrze stanu cywilnego w zakresie przewidzianym dla odpisów skróconych aktów stanu cywilnego. Ograniczenie dostępu do danych zawartych w aktach stanu cywilnego przez wymienione organy do danych przewidzianych dla odpisu skróconego (treść aktu stanu cywilnego uwzględniającą treść dołączonych wzmianek dodatkowych) ma znaczenie praktyczne. Wynika bowiem z faktu, że taka postać danych jest czytelna i uwzględnia aktualny stan faktyczny osoby, której akt dotyczy.

Mając na uwadze potrzebę usprawnienia realizacji zadań publicznych, zapewnienia szybkiego i bezpiecznego dostępu do danych oraz zwiększenia bezpieczeństwa danych do celów realizacji zadań publicznych podnieść należy, że projektowane przepisy w pełni realizują konieczność optymalizacji procedur administracyjnych dzięki wykorzystaniu danych zawartych w rejestrach publicznych.

Projektowane przepisy zakładają sześciomiesięczną *vacatio legis*. Proponowany okres wynika z konieczności zaimplementowania w systemie rejestrów państwowych obsługujących dedykowane rejestry publiczne (rejestr stanu cywilnego, rejestr PESEL, rejestr dowodów osobistych) funkcjonalności, które umożliwią wgląd do danych zawartych w rejestrze stanu cywilnego przez użytkowników systemu rejestrów państwowych oraz pobierania danych z rejestru stanu cywilnego. Z tego względu zasadnym jest, aby zagwarantować podmiotowi odpowiedzialnemu za funkcjonowanie systemu rejestrów państwowych odpowiednio długiego czasu na opracowanie i wdrożenie zmian informatycznych, które umożliwią realizację projektowanego prawa.

W konsekwencji proponowanych zmian niezbędne będzie dokonanie zmian w przepisach wykonawczych poprzez uchylenie przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w rozporządzeniu z dnia 16 sierpnia 2010 roku w sprawie dokumentów paszportowych przepisów zawartych w § 3 ust. 1 pkt 4 i 5, które stanowią, że osoba ubiegająca się o wydanie paszportu albo paszportu tymczasowego składa:

- odpis skrócony lub pełny polskiego aktu urodzenia – w przypadku ubiegania się o dokument paszportowy za granicą przez osoby nieposiadające numeru PESEL;
- odpis skrócony lub pełny polskiego aktu małżeństwa – w przypadku ubiegania się o dokument paszportowy każdorazowo po zmianie nazwiska w wyniku zawarcia małżeństwa za granicą.

Dane zawarte w odpisach aktów stanu cywilnego wymienionych w cytowanych powyżej przepisach będą dostępne dla organu paszportowego poprzez wgląd do rejestru stanu cywilnego. Zatem wynikający z przywołanych przepisów wykonawczych wymóg będzie niezasadny.

IV. Przewidywane skutki proponowanych zmian

Oczekiwane skutki społeczne, gospodarcze i finansowe będą przedstawione w Ocenie Skutków Regulacji.

V. Konsultacje

Nadesłane w ramach konsultacji opinie i uwagi będą zamieszczone na senackiej stronie internetowej. Wyniki konsultacji zostaną przedstawione w Ocenie Skutków Regulacji.

VI. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z Prawem Unii Europejskiej

Projekt ustawy nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.